

Este adevărat că arhitectura este determinată de realitate,

Dar să nu uităm că domeniul său real de acțiune este cel al semnificației

Sper că veți înțelege că arhitectura nu are nimic comun cu inventarea formelor. Ea nu este un teren de joacă pentru copii, fie ei mari sau mici.

Ea este adevăratul domeniu al spiritului.

Arhitectura este cea care a scris istoria epocilor și le-a dat un nume.

Arhitectura este dependentă de timpul în care este făcută.

Ea reprezintă cristalizarea propriei sale structuri intime,

ce-și desfășoară lent forma proprie.

Acesta este motivul pentru care tehnologia și arhitectura

sînt atît de strîns legate între ele.

Sperăm, doar, ca ele să crească împreună

și să trăim clipa în care una va fi expresia celeilalte.

Numai atunci vom avea o arhitectură ce-și va merita cu cînte numele :

arhitectura, simbol adevărat al epocii noastre.

Frank Lloyd Wright

LIMBAJUL UNEI ARHITECTURI ORGANICE

1953

Arhitectura organică (sau intrinsecă) este arhitectura liberă a democrației ideale. Pentru a apăra și explica ceea ce am construit și scris asupra acestui subiect, adaug un lexicon de nouă cuvinte, necesare în întreaga lume, în acest ceas al secolului nostru.

Definiții

1. *Natura* nu înseamnă numai „exteriorul casei“, norii, copacii, furtunile, suprafața pămîntului și universul animalelor, ci se referă la natura acestora, în sensul naturii materialelor sau în sensul „naturii“ unui plan, sentiment sau unealtă. Ea înseamnă și omul, sau orice alt lucru legat de aceasta, privit „din interior“. Natura interioară cu „N“. *Principiul intrinsec*.

2. Cuvîntul *organic* nu înseamnă, în arhitectură, pur și simplu ceea ce se pretează a fi agătat în cîrligele unei măcelării, ceea ce poate merge pe două picioare sau se poate cultiva pe cîmp. Cuvîntul *organic* se referă la *entitate*. Poate c-ar fi mai bine să spunem integral sau intrinsec. Așa cum a fost folosit inițial în arhitectură, *organic* înseamnă *a-face-parte-dintr-un-întreg - așa-cum-întregul - face-parte-dintr-o-parte*. Deci, *entitatea cu sens integral* denotă înțelesul real al cuvîntului *organic*. *Intrinsec*.

3. *Forma este rezultatul funcției*. Iată un slogan repetat prea des. În mod natural, forma se conformează acestui principiu. Totuși, la un nivel inferior, termenul este întilnit numai pentru a indica soclul pe care se află așezată forma arhitecturală. Așa cum scheletul nu reprezintă forma definitivă a corpului omenesc

și nici gramatica nu reprezintă „forma” poeziei, tot așa trebuie privită funcția față de forma arhitecturală. Zornăitul oaselor nu înseamnă arhitectură. Mai bine puțin și valoros decât mult și prost.

Forma este acționată de către funcție, dar o transcende în măsura în care poate fi secundată de imaginația poetică, fără a fi distrusă. „Forma este rezultatul funcției”: iată o expresie împămîntenită, care și-a pierdut, cu timpul, semnificația spirituală. Numai atunci cînd spunem sau scriem „forma și funcția sînt una” spunem ceva semnificativ, deși tot despre un slogan este vorba. Acum acesta este sloganul cheie care ascunde „sterilitatea”. Pe plan internațional.

4. Cuvintele *poveste imaginară*, ca și *frumusețe*, se referă la o *calitate*. Este neclară folosirea improprie, de către unii critici și scriitori de azi, a acestei expresii onorabile, devenită sentimentală. Arhitectura organică vede realitatea ca pe o poveste intimă a creației umane sau vede povestea esențială ca fiind reală, în cadrul actului de creație. *Deci, povestea reprezintă noua realitate creată*. Creativitatea este cea care *inspiră, în mod suprem*, această realitate. Munca în echipă nu o poate concepe. Un comitet o poate numai primi în dar, din partea unui individ inspirat. În regulă arhitecturii organice, imaginația omului trebuie să transforme limbajul aspru al structurii în expresii umanitare plăcute ca formă și nu să divizeze fațadele neînsuflețite sau să facă să zornăie oasele construcției. Poezia formei este tot atît de necesară pentru o arhitectură de calitate precum este frunzișul pentru copac, inflorescența pentru plante și carnea pentru corpul omenesc. Deoarece sentimentalitatea a luat cu ea, la plecare, această nevoie umană, iar astăzi negarea este abuzivă, nu există nici un motiv pentru care să se ia, drept lucru real, deformarea sa abuzivă.

Numai atunci cînd mecanizarea clădirii va fi în slujba arhitecturii creatoare și nu arhitectura creatoare în slujba mecanizării, numai atunci vom avea o arhitectură de valoare.

5. *Tradiția* poate implica mai multe tradiții la un loc, tot așa cum *adevărul* poate implica multiple adevăruri. Cînd vorbim, în arhitectura organică, despre adevăr ne referim la un principiu generic. Genul „pasăre” poate zbura în stoluri de păsări de o diversitate infinită, toate fiind înrudite unele cu altele. Deci, cînd vorbim despre tradiție, folosim acest cuvînt tot în sens *generic*. Stoluri de tradiții pot continua să zboare, pornind de la o tradiție generică și diversificîndu-se înimaginabil de mult. S-ar putea ca ele să fie lipsite de imaginație creatoare, reprezentînd numai niște derivații. Imitarea unei imitări distruge tradiția originară.

Adevărul este, în arhitectură, principiul suprem.

6. *Ornamentul*. Element integrant al arhitecturii, ornamentul este, pentru arhitectură, ceea ce este inflorescența pentru un copac sau plantă, în comparație cu tulpina și ramurile acestora. El este al lucrului respectiv și nu se află doar *pe* acesta. De natură emoțională, ornamentul nu este — cu condiția de a fi conceput așa cum se cuvine — numai *poezie*, ci și *personalitate a structurii dezvăluite și îmbogățite*. Cînd nu este conceput cum trebuie, atunci arhitectura este distrusă de către ornament.

7. *Spiritul*. Ce este spiritul? În limbajul arhitecturii organice, ceva „spiritual” nu este, nicidecum, ceva ce se pogoară asupra lucrului din înălțimi, *ci este ceva ce există în interiorul lucrului însuși, fiind propria sa viață*. *Spiritul* se înalță din interior spre exterior. Spiritul nu cade din cer, pentru a rămîne ceva agățat, undeva, sus, de niște cîrlige cerești sau pentru a fi fixat pe niște stîlpi înalți.

În limba curentă, aproape fiecărui cuvânt sau termen îi corespund două folosiri diferite, dar, în sens organic, orice termen se folosește numai cu referire la semnificația sa intimă și nu la cea aparentă. Un cuvânt, de pildă „natură“, se poate folosi pentru a desemna un mijloc material sau fizic, folosit pentru atingerea unui scop. Cu toate acestea, același cuvânt se poate folosi cu o semnificație spirituală, deși, în explicarea folosirii termenilor din arhitectura organică, înțelesul spiritual al cuvântului este cel folosit cu precădere.

8. *A treia dimensiune.* Contrar opiniei răspindite, a treia dimensiune nu reprezintă *groșimea*, ci *adâncimea*. Termenul „a treia dimensiune“ este folosit în arhitectura organică pentru a desemna ideea de adâncime, ce apare ca fiind *a lucrului* (aparținând lui) și nu ca ceva ce există *pe acesta*. A treia dimensiune, adâncimea, există ca o calitate intrinsecă a clădirii.

9. *Spațiul.* Devenirea permanentă, acea fin-tină invizibilă emanând toate ritmurile, ritmuri care trebuie să-și afle drumul înapoi, la ea. Dincolo de temporal sau de infinit.

O nouă realitate ce-și află sprijinul folosirii într-o clădire, tocmai datorită arhitecturii organice.

Respirația unei opere de artă.

NOTE BIO-BIBLIOGRAFICE

Alvar AALTO (1898—1976)

Arhitect finlandez; printre cele mai remarcabile realizări ale sale, se numără: Sanatoriul antituberculos, Paimio, 1928; sediul cotidianului „Turun Sanomat“, Turku, 1927—29; Biblioteca municipală, Viipuri, 1930—35; uzina de celuloză și locuințe pentru personal, Sunila, 1936—39; vila Mairela, Noormarken, 1938—39; pavilionul finlandez la Expoziția universală, New York, 1939; cămin studentesc la M.I.T., Cambridge, Mass., 1947—48; planul de sistematizare și diferite construcții, Rovaniemi, 1944—47; planul de amenajare a regiunii Imatra, 1947—53; Casa de Cultură, Helsinki, 1955—58; diferite clădiri la Institutul politehnic, Otaniemi, 1949—71; imobil de locuințe, Bremen, 1958—63; clădiri publice, Seinäjoki, 1963—66; proiecte pentru sistematizarea centrului orașului Helsinki, 1959—64; centrul multifuncțional „Finlandiatalo“, Helsinki, 1967—75 etc.

Dintre scrierile, conferințele și interviurile lui A. Aalto, au fost incluse în antologie fragmente din articolele *Rationalismi ja ihmisen*, 1935, și *Arkkitectuuriin lähtemäminen ihmiseen*, 1940, preluate din volumul Alvar Aalto, Moscova, 1978, pp. 21—26, respectiv 30—33. Traducerea: Marilena Șuteu.

Peter BEHRENS (1868—1940)

Pictor (membru al Secesiunii müncheneze), arhitect, designer german. În 1907 a fost numit consultant artistic al firmei AEG. După primul război mondial, a fost profesor la Academile din Düsseldorf, Viena și apoi Berlin.

Lucrări mai importante de arhitectură: propria locuință, Darmstadt, 1900; ambasada germană, Leningrad; clădiri industriale, Hanovra, 1912; clădiri în complexul industrial AEG, Berlin; proiecte de